

A PORNOGRÁFIA TÖRTÉNETE

Regényrészlet

G O R A N T R I B U S O N

A bban az évben a nyár elején a kivénhedt rockerek a LIVE AID elnevezéssel Londonból és Philadelphiából jövő, húszórás közvetítésért éltek. A mamutkoncert célja tipikusan, rockeresen naiv volt – megsegíteni a világ éhezőit, ezért úgy tűnt, mintha még a távoli 1968-as évben ötlötte volna ki egy álmodozó. Grabaréknál néztem (egy részét átaludtam) Mikivel és Sonjával együtt, késő délután meg Ljubo is csatlakozott hozzánk, a Pokoldörgés nevű gimnáziumi együttes egykori basszusgitárosa. Az a húsz óra alatt, ha leszámítjuk a fiatalabb, új és modern előadókat, az egész fiatalságunk végigvonult előttünk. Volt valami rémes és lehangoló a megöregedett Beach Boysban, a fújott és nyilván részeg Dylanban, a ráncos, mumifikált Keith Richardban, a kövér David Crosbeyban, az évek súlyát nyögő fáradt, Neil Youngban, a szexi fekete nagymamiban, Tina Turnerben, a megnyírt, szelíd és már nem létező Whóban, a lomhán-langyos Paul McCartney-ben, akinek valaki kikapcsolta a mikrofonját, az elegáns, érett úriember Bowieban meg az Elton Johnnak nevezett dekadens, tarka labdában... Egyszerre minden itt volt a szemünk előtt, de mintha többé már semmi sem lett volna. Az általunk a század legfontosabb évtizedének tartott hatvanas évek bárdjaiból csak az elalaktalanodott figurák és a karikatúrális emlékek szomorú panoptikuma maradt. A Live Aid mintha váratlanul azt üzenté volna nekünk, hogy a mi időnk elmúlt, hogy végső ideje kijózanodnunk és felébrednünk – ez lehetett az oka annak, hogy Ljubo Brabec már a Who együttes száma után berúgott és elaludt.

Valahogy ez idő tájt futott zátonyra a házasságunk Sonjával. Igaz, hogy valamiképpen még elviseltük egymást, de semmi érdeklődést sem tanúsítottunk egymás iránt, és egyszerűen csak a megszokás tartott bennünket a közös asztal és némelykor a közös ágy mellett. Az volt az érzésünk, hogy házasságunkról valamivel nehezebben szoknánk le, mint a tévénézésről, de sokkal könnyebben, mint például a dohányzásról. Aztán, mivel egész nyá-

ron ki sem mozdultunk Zágrábból, Sonja felajánlotta, hogy a nyomasztó forróságból szeptemberben menjünk le a tengerre. Nem volt kedvem tizennégy napot tölteni valami forró kövön, kezemben a napisajtóval, hátamon zsíros napolajakkal, ezért kimentettem magam, tengernyi kötelezettségemre hivatkozva a Jugospotban. Ez tiszta hazugság volt, Sonja is tudta, mert felhívta Jožát, és megkérdezte, sok-e a dolgom. Így hát egyedül ment a tengerre, nyugodtnak és közömbösnek tette magát, noha abban, ahogy csomagolt, volt valami tüntetőleges. Habár azt mondta, Krkre megy, egy semleges képeslapot küldött (Szia! Üdvözlő Sonja) Uniról, és egyszer sem hívott fel. Csak húsz nap múlva hívott fel otthonról, azt mondta, felmondott az iskolában, és hogy a szülővárosában fog elhelyezkedni. Javasolta, hogy mondjam fel a lakást. Meg akartam kérdezni, hogy mit gondol esetleg a házasságunkról, de túrtóztettem magam, és csak valami meghatározatlanul mondtam: „Nagyon jó”, vagy valami hasonlót. Két nap múlva levelet küldött, amiben benne foglaltatott házasságunk tanulmányos feldolgozása az ő szemszögéből. Kérte, bocsássak meg, hogy így járt el, de többé nem tudja elképzelni az életet Zágrábban, még kevésbé abban a bérelt lakásban a Buconjić utcában. A végén hozzátette, hogy reméli, én is otthagynom a Jugospotot, és hazamegyek, hogy még egyszer megpróbáljunk mindent előlről. „Mi a fenének ismétlegessem, hogy mindent előlről, amikor harminc éves vagyok”, gondoltam, és szépen beletettem a levelet egy borítékba, amire filctollal ráírtam, ISMERETLEN HELYRE KÖLTÖZÖTT. Utána ragasztószalaggal lezártam a borítékot, majd bedobtam a postaládába. Másnap felmondtam a lakást, és beköltöztem Bukva garzonjába, amíg nem találok valami tartós megoldást. Olyan robbanásszerűen szakítottam Sonjával, hogy még összeveszni sem volt időnk. Eleinte sajnáltam, azaz szörnyűnek és elviselhetetlennek tűnt, a kellemetlenség órái azonban hihetetlenül gyorsan tovaszálltak. Ezek után még egyszer kellett találkozoznunk, a bíróságon, hogy eleget tegyünk a válás körüli formaságoknak, Sonja azonban az ügyvédjét küldte el, aki rettentően idegesített azzal, hogy a volt feleségemről folyton azt mondta, „az ügyfelem”.

Nem tudom, hogy válásunk körülményeiről mit mesélt a bátyjának, de Mikivel emiatt több bajom volt, mint Sonjával. Egy ideig nagyjából került, aztán meg egy hétvégén egész véletlenül összefutottunk a városi piac kocsmájában, amely az utóbbi időben bizonyos népszerűsége tett szert. Nem fogadta a köszönésemet, csak hűvös és némileg fenyegető hangon arra kért, hogy menjünk ki.

– De kint esik az eső, itt az asztalnál is beszélgethetünk. Remélem, nem haragszol rám.

Ő azonban kötötte az ebet a karóhoz, így hát kedvetlenül kimentem az utcára, és az eső elől a kocsmá előtti akácfa elégtelen oltalma alá húzódtam.

Rögtön utánam kijött Miki is, és megállt tőlem pár lépésnyire, úgyhogy őt már nem védte az esőtől az akáclobb.

– Állj a fa alá, te hülye! – mondtam neki, de Miki nem hallgatott rám.

– Mit csináltál te Sonjával? – kérdezte fenyegető hangon.

Abban a szempillantásban bizonyossá vált előttem, hogy dühös, de még nem sejtettem, hogy verekedni is akar.

– Mit csináltam volna? Szakítottunk. Na, Miki, nem vagy már gyerek, van az úgy, hogy szakítanak... Ha szakítottam is Sonjával, veled nem szakítottam.

– És el fogtok válni? Végleg elváltok?

– Hát persze! – mondtam csodálkozva, hogy ez nem világos neki.

– Tudod, mi vagy te? – kérdezte, és egy lépéssel közelebb jött.

– Mi vagyok?

– Érzéketlen disznó és undok dög!

– Sonja meg az ártatlan elhagyott nő! – mondtam kissé gunyorosan. Miki viselkedése egyre inkább azt a régi féltékeny fivért juttatta eszembe, azt a dühös kiskölyköt, aki rossz néven vette, hogy írtam a húgának.

– Tudod te, hogy mit csinált Sonja tevégetted?

– Nem tudom! – mondtam most én is kissé kötekedve.

– Abortált! Elvetette a közös gyereketeket, mert egy érzéketlen dög vagy.

– Elhallgattam, mert ez valami egészen új és komoly dolog volt.

– Hogyan? – kérdeztem, miután némileg magamhoz tértem.

– Szépen! – vetette oda Miki. – Amikor visszajött a tengerről, megállapította, hogy állapotos. Levelet küldött neked, és kérte, hogy gyere vissza te is, de te ráírtad a borítékra, hogy elköltöztél.

Hallgattam, mivel nem tudtam mit mondani. Tényleg szíven talált, ami Sonjával történt, és már megbánást éreztem. Kinyitottam a számat, hogy mondjak valamit, hogy kimentsem magam, de Miki teljes erejéből pofon vágott. Még fel sem fogtam, amikor a másik kezével állon talált, úgyhogy a kerékpártartón át, amilyeneket általában a vidéki kocsmák elé tesznek, egyenesen egy pocsolóba estem. Megtapogattam a számat, és a félhomályban rájöttem, hogy a tenyerem tele van vérrel. Aztán felkeltem, káromkodtam egyet, és a markommal olyat a gyomrába vágtam, hogy kétrét görnyedt. Utána a pocsolóba löktem, de én is megcsúsztam, és elestem. Mindketten valahogy egyszerre álltunk fel, és nyomban egymásnak estünk, egyikünk a másikat le akarta dönteni. Mivel én nehezebb voltam, sikerült őt betaszítanom a vízzel teli árokba, majd utánaestem. Alulról sikerült még egyszer szájon vágnia, egy fogamat is kiütött, mire én benyomtam a fejét a sáros vízbe. Amikor nem kapott levegőt, megháromszorozta az erejét, valamiképpen sikerült kibújni alólam, és előbb talpra állt, mint én, úgyhogy

míg megpróbáltam lábra állni, sikeresen nyakon talált. Egy szempillantás múlva már vizesen, véresen és sárosan gurultunk az út közepén, mígnem egy autó lámpáinak közeledtére megálltunk; a sofőr minden erejével lefékezett, hogy ne üssön el bennünket.

– Idióták! Menjetek le az útról! – ordította, miután kiszállt a kocsiból.

Csodálkozva néztem rá, fogalmam sem volt, hogy került oda. Aztán meglepett bennünket az oldalról jövő taps. Odanéztem, és rájöttem, hogy az egész kocsmá kijött az útra a verekedésünket bámulni.

– Fantasztikus! – mondtam. – Ma este mi voltunk a sztárok.

Miki ujjal mutatott rám, és felnevetett.

– Né, né! – kiáltott. – A ballonkabátod gombja a füledbe szorult.

Kivettem a gombot, és az árokba dobtam. Mindez idő alatt az út közepén ültünk, a dühös autós pedig szakadatlanul dudált, hogy menjünk félre. A végén ki kellett kerülnie bennünket. Utána mi is felálltunk, és megpróbáltuk rendbe hozni megtépett ruházatunkat.

– Segíts megkeresni a cipőmet – mondta Miki a véres orrát törölgetve.

Utána a sötétben tapogatózva keresgéltek tönkrement ruházatunk részét és elveszett dolgainkat, ami rém nehéznek bizonyult. De együtt keresgélünk, és ebből látszott, hogy megint barátok vagyunk, és Sonjának sem sikerült összeveszítene bennünket. Amikor már úgy tűnt, hogy mindent összeszedtünk, amit elvesztettünk, Miki rémülten mondta:

– Istenem, a Christina volt a zsebemben.

– Milyen Christina?

– Alan Vydre Christinája Desirée Cousteau-val. Az 1979-es pornó Oscar. Gogo adta vissza. Ha ezt elvesztettem, akkor mindent egyen meg a ...

Néhány perc múlva az árok szélén rábukkantunk a szétesett videokazettára, meg egy halom szétszórt szalagra, ami arra utalt, hogy az 1979-es pornó Oscar visszavonhatatlanul az enyészeté. Vigasztalni próbáltam, de azt mondta:

– Hagyjál! Ez a büntetésem.

– Miért?

– Hát a kitaláció miatt.

– Miféle kitaláció miatt?

– Hát Sonja terhessége miatt – mondta letörten, egy kissé megbánóan.

– Ide hallgass, Miki, a legszívesebben szájon vágnálak ...

– Baszd meg! Mára már eleget verekedtünk ...

Igaza volt. Azt hiszem, aznap este egész életünkre kiverekedtük magunkat. Eljött az idő, hogy berúgjunk, és mindent elfelejtsünk, de olyan elretentően festettünk, hogy egy kocsmába se mertünk bemenni.

– Gyere, majd nálunk átöltözünk – mondta, de én elhárítottam, mondván, hogy kellemetlen nekem az öregei meg főként Sonja miatt ...

– Tudom, te bolond! Egyedül vagyok otthon, különben nem is hívnálak.

Elindultunk; Miki azért mindenesetre felvette azt a tönkrement kazettát. Talán azt remélte, hogy otthon az is valahogy rendbe jön.

Bementem a házába, a jól ismert miliőbe, ahová már semmiképpen sem tartoztam. A nappali asztalán ott volt az étel, amit az anyja hagyott neki, a szekrényfal vitrinjében pedig ott volt az a Muppett gumibaba, amit egyszer régen ajándékoztam Sonjának. Miki fölemelte az edény födelét, és leszakított egy darab húst, majd elment bekapcsolni a bojler. Utána elkezdünk kutatni a szekrényben, ahol az apja öltöneyei voltak. Talált nekem egy zöld pulóvert, egy szürke nadrágot és az ingét, ami neki nagy volt. Utána megmosakodtunk, átöltöztünk, vacsoráztunk, majd Miki bekapcsolta a tévét. Egész este üldögéltünk, kissé szomorkásan, meglepetten és nyugtalanul; valami szomorú műsort néztünk a bébitápszer- és gyógyszerhiányról.

Másnap reggel, amikor a Milan Grabarnál töltött éjszaka után hazatértem, anyám összecsapta a kezét, és idegesen kérdezte:

– Istenem, Stanislav, hogy nézel ki?

– Ebben a korban verekedsz összevissza? – tette hozzá feddő hangon az apám.

– Semmi, semmi – mormogtam, nem akartam előttük magyarázkodni.

– Tudod, Sonja helyében – mondta anyám – én rögtön otthagynálak.

– Ránéztem, és félénken azt mondtam:

– Hát ő már meg is tette.

Anyám végigmért, mintha nem hinné, amit hall, aztán meg szó nélkül bement a szobába. Apám, noha ezt nem vártam volna tőle, odajött hozzám, megveregette a vállamat és azt mondta:

– Ennek is vége lesz, fiam.

VII.

Bukva garzonlakásából nem annyira a zsúfoltság és a matracon való alvás űzött el, mint az együttlakás egyéb körülményei, melyek különféle kísérleti dzsesszagressziókban nyilvánultak meg, amiket Bukva semmiképpen sem akart levenni a lemezjátszóról. Amikor már azt fontolgattam, hogy eltávolítok valami fontos alkatrészt az erősítőiből, megjelent Žiža, és elmondta, hogy a nénikéje egyszobás lakást ad ki a Laščinán. Mindazok után újból a kezdet kezdetén voltam – egyedülálló férfi egy bérelt lakásban, ami egyáltalán nem kellemes, ha már az ember harminchét éves. Kénytelen voltam vasalót venni, megtanulni a mosógépet kezelni és feketekávét főzni, legislegelőbb azonban azt kellett megtanulnom, hogy a távlataim mindinkább leszűkülnek. Rövid időre újabb krimi írásában próbáltam menedéket találni, de harminc oldal után elrémültem. A mondataim rövidek voltak, csak

alanyból és állítmányból, meg egy-egy jelzőből tevődtek össze, a stílus hiánya enyhén kiáltó volt, a regényhősök pedig egysikú, jelentéktelen jelölések. Miután az életemet a végsőkig lezüllesztettem és elcsepeltem, lehet, elveszítettem a mélyebben körülhatárolt, érző, bonyolult hősök iránti készségemet is. „Ez irodalom?” mondtam magamban, és az egészet a kályhába vettem, mivel a laščinai kis lakásban hagyományos módon tüzeltünk, fával és szénnel. Abban a pillanatban még mindig nem tartottam magam egykori írónak, noha az a gondolat, hogy az életben még sikerül egy regényt írnom, egészen hihetetlennek tűnt. Azon az őszön két irodalmi estre is meghívtak, amit elutasítottam, mivel nem tudtam, mit mondhatnék az embereknek önnön kishitúségem távlatából. Ezt követően felkértek, hogy a Vjesniknek rendelésre írjak egy úgynevezett újévi történetet, amire ráálltam, de soha nem vittem végbe. Kissé aggasztott, hogy minden tekintetben egyre megbízhatatlanabb ember leszek, pontosan olyan, mint amilyeneket korábban megvetéssel sújtottam.

– Az értelmetlenség szakértőjévé válsz! – korholt egy este Bukva. Žiža úgy vélte, hogy eltájolódottságomat másként kellene orvosolni.

– Stanislav, a fene egyen meg, sűrűbben kellene a Filmmúzeumba járnod! Elmulasztottad az új japán film ciklusát, hogy von Stroheimről és Germaine Dulacról ne is beszéljünk!

Egy hétfői napon elmentem a Kuvarić utcai kirendeltségünkbe, hogy megkérdezzem Višnját, akar-e velem dolgozni egyes kiadóvállalatok reklámakcióin. Ez hozzám méltatlan, nyilvánvaló mellébeszélés volt, mert a kiadóknak alig volt annyi pénzük, hogy kiösszák a fizetéseket, de ki akarom puhatolni, hányadán áll velem Višnja.

– Sajnálom, Stanislav – mondta, és nyugodtan rám nézett, mintha soha semmi nem lett volna közöttünk –, de annyi más munkám van, hogy nem tudnám elvállalni. Ezenkívül a kiadók, a könyvek és az írók egyre kevésbé érdekelnek.

– Hallottad, hogy elváltam? Nem vagyok már Sonjával.

– Legutóbb azt hallottam rólad, hogy feleségül vetted Sonját. Azóta nem hallgatsz oda az efféle hírekre.

Egyedül voltunk, csak ez mentett meg a leégéstől.

Utóbb megtudtam egy hihetetlen dolgot: Višnja Gorjan elvált a férjétől, mert az alaknak szeretője volt, akivel új vizekre akart hajózni az élet tengerén! Višnja így váratlanul egyedül maradt, de megoldotta a problémát, még mielőtt én felbukkantam volna a Kuvarić utcában az idióta könyvreklámajánlatommal.

Valamivel később betértem az igazgatóhoz, Jožához, és azt mondtam neki:

– Szépen kibasztál velem a féltékeny házibaráttal, Kiki Gorjannal.

– Úgy nézett ki – felelte Joža, de kicsit kellemetlenül érezte magát.
– Úgy nézett ki... és hogy néz ki most? Mit tudsz most mondani?
Csak annyit mondott: – Baszd meg. – Mi mást is mondhatott volna!

Aztán kihasználtam az alkalmat és a büntudatát, és azt mondtam, hogy el szeretnék utazni öt napra hivatalból Frankfurtba, a Nemzetközi Könyvkiállításra. Tudta, hogy az utóbbi időben sokat foglalkozom könyvreklámmal, tudta, hogy Višnja Gorjannal kapcsolatban önkéntelenül kibabrált velem, így hát semmiképpen sem tudott kibúvót találni, hanem kiírta az úti-cédulámat és a teljes ellátást.

Öt napig Frankfurtban szakadatlanul esett az eső, úgyhogy vizesen mászkáltam le-föl, és napjában kétszer is elmentem a nyomasztó, olcsó szállodába átöltözni. A szálló a vasúti pályaudvar, a Hauptbahnhof közelében volt, egy olyan negyedben, amelyet a prostitúció és a pornográfia uralt. A szobám ablaka a szürke udvarra nyílt. Éjjelente hosszasan bámultam le, az üres udvarba, szerelmi sóhajokat és a szomszédos szobák ágynyirkorgását hallgatva, mert a hotel nagyrészt afféle garniz szállóként működött, ahol a futó vendégek gyorsan kilótték a töltényeiket, utána meg siettek haza.

Az első nap után, amit a könyvmilliók között töltöttem, egyre kevésbé érdekelt a kiállítás, a szállodámat övező sötét negyed viszont annál jobban. Miki egész könyvét meg lehetett itt találni élőben, de elcsépett, salátává lapozott, senkinek sem érdekes kiadásban. A frankfurti pornónegyed olybá tűnt, mint egy régi, nagy hajó, amely visszavonhatatlanul süllyed a feledés mélységeibe, csakhogy a dolgozó matrózok minduntalan kiszivattyúzzák a vizet, mintha nem is következne be a süllyedés. A pornográfia mintha többé senkit sem érdekelt volna, mintha végleg kiment volna a divatból. Esténként a kusza, szabálytalan utcákon bolyongtam, a siralmasan üres pornóboltok kirakataiba bámultam, és a pornómozik pénztárába, melyek előtt nem álltak sorok, meg a live show sötét kapualjaiba (Im resten Stock), melyek előtt a fizetett kerítők a kabátujjamból fogva kértek, hogy menjek be, nyilván azért, hogy ott bent azoknak a szerencsétleneknek legyen miért kéfélniük. Idetévedt arab, mediterrán, szláv és egyéb vendégmunkás-fizimiskáktól körülvéve beléptem a peep-show-ba, amely érdekesen volt kialakítva – két emelet hosszúságában tömördek fülke húzódott. Mindegyikben videomonitor volt tízcsatornás keresővel, digitális szerkezet, amely mutatta, mennyi idő van hátra a vetítés végéig, kis ülőke és műanyaggal borított kosár, amiről rögtön rájöttem, hogy a peep-show valójában törvényesített, tömeges faszkiiverőde, és mint ilyen, minden nagy és fontos pornográfiai forma között talán a legszomorúbb. Noha a pornográfia történetében a szerző tesz ugyan említést a peep-show-ról, a vele kapcsolatos adatok rendkívül kivonatosság, helyenként pontatlanok és megbízhatatlanok, a hozzá kötődő lehetséges konnotációs és jelképes vetületekről nem is be-

szélve. Azon az estén késő éjjelig rendeztettem a peep-show-ról szóló jegyzeteimet és gondolataimat; arra gondoltam, hogy Mikinek ajándékozom, hogy e tekintetben is kibővítsé és elmélyítse a könyvét. Jó tíz oldalt róttam tele tényleírással, benyomásokkal és különféle gondolatokkal a peep-show-ról, és ezek az utolsó irodalmi oldalak S. Ivančić tollából. A peep-show-t nem annyira pornográf jelenségként, hanem inkább szellemi és intellektuális metaforaként próbáltam értelmezni, ez azonban már egy másik írás anyaga, és nem ezé, amely a barátom, Milan Grabar tanulmányáról szól.

Frankfurtból hazatérve némileg aggódni kezdtem a libidóm miatt, mert a Sonjával való szakítás után úgymond nem voltak közvetlen élményeim, sőt, ami még jobban aggasztott, nem is éreztem szükségét. Egy délelőtt, amikor a Varteks áruház előtt vártam egy ügyfélre, egy feltűnően kimázolt puffadt seggű nőci megszólított:

– Na mehetünk?

Először nem értettem meg, mert el voltam gondolkodva, de amikor másodszor is elment mellettem, és diszkrétén megismételte a kérdést, végül is felvillant az agyamban, mit akar; erre elvigyorodtam, és azt mondtam:

– Sajnos, nem mehetünk!

Egyébként az 1985-ös év még azért is jelentős, mert Jugoszláviában először mutattak be a mozihálózat rendes műsorában egy explicite kemény pornót – a Szenvedélyt (In Love), Jerry Buttlerrel és Kelly Nicholsszal, ami Mikinek már régóta megvolt kazettán. Mégis mindannyian elmentünk a Lika moziba, hogy megnézzük ezt a szenzációt. Én vettem meg a jegyeket, Miki, Ljubo és Gogo Jazbinšek pedig aznap délután jöttek fel Zágrábba, csak azért, hogy jelen legyenek a hírneves ilicai mozi eme ünnepélyes pillanatán. Noha jól ismertük a filmet (akárcsak Buttler és Kelly Nichols sok más filmjét) szörnyen szokatlan volt mindezt a mozivásznon nézni, a pornófilmek adott, imbecilis párbeszédeinek feliratos fordításával.

Miki Grabar teljesen elégedetlenül, sőt némiképp leverten hagyta el a mozit.

– Fiúk – mondta –, ha ez a pornók hivatalos levezetése Jugóban, akkor lóttak ennek a gyönyörű, titkos magánszórakozásnak.

Feltételezem, hogy elsősorban arra a kultikus státuszra gondolt, amelyet a gyűjteménye élvezett a szülővárosában. Ha a mozikban rendszeren olyan filmeket kezdenek forgatni, amelyekben John Holmes erekciója, Linda Lovelace fellatioja és a kubai dinamit, Vanessa del Rio eszeveszett riszálása dominál, Miki gyűjteménye alig valamivel lesz értékesebb, mint egy gaboni és ugandai bélyeggyűjtemény, vagy mint a Kraš csokoládégyár Állatvilág-kollekciója.

Vajon a pornográfia legalizálása egyben a hanyatlása is, tettem fel magamnak a kérdést, okulva azon, ami a Nyugaton történik, ahol minden-

nemű érdeklődés a termelés felduzzadásával jár, ami viszont az érdeklődés rohamos csökkenését és az általános feledést vonja maga után. Ha az államhatalom valami véletlen folytán betiltotta volna a divathóbortok egyikét, például a jojót vagy a klikk-klakkot akkor még ma is lennének titkos klubok, ahol ezeket a bolondságokat úzik, és ezek a termékek lennének a fő csempészcikkek és a legkeresettebb feketeipiaci bóvlik. Így viszont már a következő idényben feledésbe merültek.

Hasonló nézetet vallott egy bizonyos Željko Prpić is, aki körülbelül ezt állította: „Ha az államhatalom megrendezné a politikai viccek versenyét és fesztiválját, ez a viccnem hamarosan letűnne a porondról, mint afféle divatjamúlt trivialitás.”

Meg kell mondanom, hogy a fent említett Željko itt személyesen is érdekelte volt, mivel éppen politikai viccek mesélése miatt kellett lehúznia kétszer harminc napot a börtönben. A legjobban mégis az dühítette, hogy az a vicc, amiért lecsukták, idővel annyira ártalmatlan lett, hogy el lehetett olvasni az újságban, sőt a tévén is elhangzott.

Végül is arra, hogy vajon a pornográfia legalizálásával a hatalom elvágta-e a jelenség mérgező gyökereit, még nem lehetett következtetni, mert ez korai lett volna. Emellett nem tudtuk, hogy a Lika mozi előadása valóban a műfaj törvényesítését jelenti-e vagy pusztán a filmforgalmazók és a cenzúra káoszának egyik következménye.

Gogo Jazbinšek, aki szeretett általánosítani, és hajlamos volt a dolgokat meglepő, sokszor politikai jelentőséggel is felruházni, egyszer csak azt mondta:

– Most már megengedik a pornográfiát, csak hogy elfelejtsük, még mi mindent nem szabad!

TURUCZ Éva fordítása